

Nr 46.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 april 1912 kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löne-
regleringar för prästerskapet i föreslagna nya försam-
lingar i Stockholm.*

Närvarande: herrar Widén, Lindbagen, Söderbergh, Stärner, af Ekenstam, Bergendahl, Alexanderson, Trana, Gezelius, von Baumgarten, Petersson i Lidingö villa- stad, Pettersson i Södertälje, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See, Pettersson i Bjälbo och Persson i Norrköping.

Genom en den 9 februari 1912 dagtecknad proposition, nr 122, hvilken blifvit af båda kamrarne hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet, föreslagit Riksdagen förklara hinder icke möta för

att, därest beslut fattas om delning af Katarina församling i Stockholm i två eller flera församlingar med eget prästerskap, lönerregleringar för prästerskapet i de nya församlingarna må i enlighet med de grunder, som stadgas i nådiga förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872, fastställas för tiden till den 1 maj 1926.

Vid ärendets föredragning i statsrådet yttrade departementschefen:

*Utskottets
yttrande.*

Hos Kungl. Maj:t har Katarina församlings kyrkoråd, enligt af församlingen erhållet uppdrag, anhållit om stadfästelse af församlingens å kyrkostämman den 16 december 1908 fattade beslut i fråga om församlingens delning och därmed sammanhängande frågor, hvilket beslut innehåller,

att den del af församlingen, som begränsas af Stadsgården, Danviken, Hammarbysjö, Götgatan, Ringvägen och Renstjärnasgatan, skulle blifva en själfständig församling från den 1 maj 1911,

att den sålunda beslutade församlingen, som skulle hafva Sofia kyrka till församlingskyrka, skulle kallas Sofia församling,

att Sofia församling skulle erhålla af förutvarande Katarina församling uppfördt församlingshus med expeditionslokaler, rum för nattvardsbarnens undervisning samt bostäder för prästerskapet, klockare, 2 församlingssystrar och 2 vaktmästare,

att Sofia församling skulle befrias från att deltaga i betalningen af Katarina församlings skulder samt från alla omkostnader för upprättande af en tredje föreslagen församling,

att Sofia församling ej skulle erhålla någon del af de kontanta medel, värdehandlingar eller tomter, den nuvarande Katarina församling äger,

att Sofia församling skulle erhålla en tredjedel af alla de under kyrko- och skolrådets förvaltning stående fonder, som kunde få delas, i öfverensstämmelse med ett af kyrkorådet framlagdt förslag,

att Sofia församling skulle erhålla församlingshyddan vid Mejtens gränd med tillhörande inventarier på de villkor, under hvilka den nuvarande Katarina församling äger den, samt skollofskolonihemmet Victoria å Djurlingsö,

att för Sofia församling skulle upprättas en kyrkoherde- och en komministersbefattning samt att den pastoratsadjunkt, som vore tillsatt för Sofia kyrka, skulle få sin anställning i Sofia församling,

att öfriga i nuvarande Katarina församling anställda präster skulle få sin tjänstgöring i den del af nuvarande Katarina församling, som ej inginge i Sofia församling, dock så att den nuvarande pastorsadjunkten, som hade samma löneförmåner som en pastoratsadjunkt, skulle få sin tjänstgöring hufvudsakligast förlagd i en tilltänkt tredje församling och vid denna församlings upprättande få sin anställning i denna församling,

att lönerna för samtliga prästerna, såväl de, som nu tjänstgöra i Katarina församling som ock de, som blifva anställda i de föreslagna nya församlingarna, reglerades så, att, förutom fri bostad, kyrkoherde erhöle 8,000 kronor, komminister 4,000 kronor och pastoratsadjunkt 3,000 kronor samt att kyrkoherde och komminister erhöle två ålderstillägg å 500 kronor efter fem och tio års tjänstgöring, till hvilka löner medel skulle erhållas, på sätt i Kungl. Maj:ts resolution den 28 april 1876 stadgas,

att vid tillsättande af såväl kyrkoherde- som komministers- och pastoratsadjunktsbefattningar de föreslagna nya församlingarna måtte få samma rättigheter som nuvarande Katarina församling äger,

att, om och så länge Sofia församlings inkomster af uttaxering efter 55 öre per bevillningskrona och af de vanliga personella prästlöneafgifterna ej uppginge till 43,000 kronor årligen, Sofia församling skulle af Katarina församling årligen erhålla skillnaden mellan berörda belopp, 43,000 kronor, och de inkomster, som faktiskt uppstode efter en uttaxering af 55 öre per bevillningskrona samt af de personella prästlöneafgifterna, samt att åt kyrkorådet uppdroges att underställa Kungl. Maj:t församlingens beslut om dess delning med hvad därtill hörde.

Efter härå erhållen nådig remiss har kammarkollegium i ärendet inhämtat underdåniga utlåtanden af Stockholms stads konsistorium samt öfverståthållarämbetet, hvilken sistnämnda myndighet, som låtit höra nuvarande Katarina församlings prästerskap, tillika öfverlämnat dels från bemälda prästerskap inkomna underdåniga yttranden äfvensom konsistoriets i anledning af samma yttranden afgifna, förnyade underdåniga utlåtande, dels ock i vissa hänseenden infordrad utredning.

Kammarkollegium har därefter afgifvit eget underdånigt utlåtande i ärendet den 3 oktober 1911 och därvid anført:

Kollegium tillstyrkte en utbrytning ur Katarina församling af dess östra del med föreslagna gränser att under namn af Sofia församling bilda eget pastorat af samma natur som nuvarande Katarina församling.

Kollegium ansåge för sin del, att frågorna om Katarina församlings delning, om prästernas antal och deras löner med mera borde, så länge den för pastoratet nu löpande löneregleringsperioden, hvilken utginge den 1 maj 1926, påginge, bedömas enligt hittills gällande bestämmelser. Det kunde då ifrågasättas, om ej samma förfaringssätt borde i det nu föreliggande fallet tillämpas som det, hvilket kommit till användning vid föregående delningar af pastorat i hufvudstaden, nämligen att en i enlighet med bestämmelserna i nådiga förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872 tillsatt nämnd finge i uppdrag att föreslå prästernas antal och löner, hvarefter frågan om pastoratsdelningen kunde komma under ompröfning. I betraktande emellertid dels däraf att den i och för sig tunga anordningen med löneregleringsnämnd ansetts öfverflödig enligt 1910 års lagstiftning angående reglering af prästerskapets aflöning samt att den ej heller funnits böra ifrågakomma i sammanhang med åtskilliga under de senaste årtiondena verkställda pastoratsdelningar, och dels däraf att vid de under 1900-talets första årtionde genomförda delningar af pastorat i hufvudstaden utbildat sig en stadgad praxis i fråga om såväl prästernas antal som deras lönebelopp, med hvilken praxis det nu föreliggande förslaget i den delen öfverensstämde, ansåge kollegium Kungl. Maj:t lämpligen kunna redan i nu föreliggande sammanhang till pröfning upptaga frågorna om antalet präster i den föreslagna Sofia församling och beloppet af deras löner samt, då förslaget äfven innebure löneförbättring åt prästerskapet i den återstående delen af Katarina församling, jämväl afgöra, huruvida sådan löneförbättring måtte tillkomma prästerskapet i sistnämnda församling, allt att gälla för återstående delen af nu löpande löneregleringsperiod. Då, såsom nu sagts, förslaget i fråga om antalet präster och deras löneförmåner nära öfverensstämde med ofvanberörda

praxis, ansåge sig kollegium böra förorda bifall till hvad af församlingen därutinnan föreslagits beträffande Sofia församling; och enär anledning saknades, hvarför prästerskapet i den kvarvarande delen af Katarina församling, hvilken dessutom skulle tillsvidare bibehållas vid betydligt större folkmängd än den utbrutna delen och följaktligen bereda prästerskapet därstädes väsentligt större arbete, skulle åtnjuta mindre aflöningsförmåner än prästerskapet i den utbrutna församlingen, hvartill komme att de nu föreslagna lönernas begynnelsebelopp icke vore högre än de nuvarande lönernas, vid löneregleringen beräknade belopp, ansåge kollegium förslaget jämväl i den delen böra vinna nådigt bifall. Nu gällande löneregleringsresolution för Katarina församling syntes i tillämpliga delar kunna gälla äfven för Sofia församling. Enligt hvad handlingarna gåfve vid handen, syntes en utdebitering enligt de i resolutionen bestämda grunderna lämna medel tillräckliga för prästerskapets aflöning. Intilldess boställen kunde varda anskaffade och upplåtna, torde församlingen böra tillförbindas att lämna sina präster hyresbidrag, hvilkas belopp syntes kunna bestämmas i öfverensstämmelse med hvad som stadgats för vissa präster vid Adolf Fredriks församlings delning.

Då det syntes mig tveksamt, huruvida den föreliggande frågan är af beskaffenhet att kunna omedelbart afgöras af Kungl. Maj:t eller om Riksdagens medverkan därtill erfordras, anser jag mig böra redogöra för de förhållanden, som för besvarandet af detta spörsmål torde böra komma i betraktande.

Med anledning af en utaf Rikets ständer den 6 juli 1857 aflåten skrifvelse, hvori det dåvarande ecklesiastika aflöningsättets olägenheter framhöllos och grunderna för en ändrad anordning däraf angåfvos, förelade Kungl. Maj:t genom proposition den 4 november 1859 Ständerna i viss mån ändrade »grunder för en reglering af prästerskapets aflöning», hvilka grunder blefvo i hufvudsak godkända, såsom Ständerna i skrifvelse den 26 september 1860 närmare angåfvo. Dessa »grunder» gällde samtliga territoriella församlingar i riket, sålunda äfven de territoriella församlingarna i hufvudstaden. Efter ärendets vidare beredning utfärdade Kungl. Maj:t nådig förordning angående allmänt ordnande af prästerskapets inkomster den 11 juli 1862. De lönerogleringar, som uppgjordes i enlighet med 1862 års förordning, skulle jämlikt § 6 i densamma vara gällande under en tid af femtio år, räknadt från den efter hvarje löneroglerings fastställande näst inträffande 1 maj, oberoende af huruvida regleringen då kunde tillämpas eller icke. Större delen af dessa lönerogleringar, hvilka erhöilo kunglig stadfästelse under 1860-talet, upphöra i följd häraf att gälla under tiden 1914—1920.

I slutet af 1862 års förordning förekommer emellertid det stadgandet, att förordningen icke skall äga tillämpning i afseende på Stockholms stad. Med anledning af en utaf 1868 års Kyrkomöte därom gjord hemställan och i öfverensstämmelse med de grunder, som för regleringen af

prästerskapets i riket aflöning blifvit genom 1862 års förordning fastställda, utfärdade Kungl. Maj:t den 1 november 1872 nådig förordning angående ordnande af prästerskapets aflöning i de territoriella församlingarna i Stockholm. De med anledning häraf tillkomna lönerogleringarna för Stockholms territoriella församlingar uppgjordes samtliga under åren 1874—1876 och upphöra att gälla åren 1925—1926.

Lönerogleringen för prästerskapet i Katarina församling fastställdes genom nådig resolution den 28 april 1876 för en tid af femtio år, räknadt från och med den 1 maj 1876. Enligt denna löneroglering skola i församlingen finnas kyrkoherde och två komministrar. Förutom dessa prästmän finnas numera i församlingen två pastoratsadjunkter och en pastorsadjunkt. Jämlikt föreskrift i lönerogleringsresolutionen är prästerskapet skyldigt underkasta sig den förändring i tjänstgöring, som kan förändras däraf, att under lönerogleringsperioden församlingen indelas i distrikt, eller kapell därstädes inrättas, eller andra åtgärder för beredande af en förbättrad själavård komma att vidtagas.

Såsom jag nyss antydt, blef förberörda nådiga förordning angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872 utfärdad endast efter Kyrkomötets därom gjorda hemställan, utan att Riksdagen bereddes tillfälle att yttra sig i frågan, detta tydligen därför att förordningen utfärdades i öfverensstämmelse med de grunder, hvilka en gång blifvit af Ständerna godkända att gälla för hela riket. Beträffande ändring af aflöningsförhållandena i sammanhang med delning af territoriella församlingar utom hufvudstaden under löpande lönerogleringsperiod har man icke ansett sig behöfva påkalla Riksdagens medverkan, medan däremot, då fråga angående lönerogleringar för prästerskapet i föreslagna nya församlingar i Stockholm under de senare åren i tre fall väckts, framställningar härom gjorts till Riksdagen. De framställningar, som härvid föranledt Kungl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen, hafva rört delning af Hedvig Eleonora församling (Kungl. Maj:ts proposition nr 74 till 1904 års Riksdag) och delning af Adolf Fredriks samt Jakobs och Johannes församlingar (Kungl. Maj:ts proposition nr 132 till 1905 års Riksdag). Vid föredragning af förstnämnda ärende anförde dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 18 december 1903:

»Emellertid torde frågan om fastställelse af församlingens beslut härutinnan icke nu kunna företagas till slutligt afgörande. Den tillärnade församlingsdelningen kan nämligen icke genomföras, med mindre den för Hedvig Eleonora församling gällande

lönereglering sättes ur tillämpning och nya löneregleringar för en hvar af de nya församlingarna uppgöras. Dessa löneregleringar, som jämväl böra omfatta frågan om antalet präster i de nya församlingarna, böra påtagligen icke fastställas för längre tid än till den 1 maj 1925, omkring hvilken tid nu gällande prästlöneregleringar i Stockholm upphöra att gälla. Beslut om upphäfvande af den nuvarande löneregleringen för Hedvig Eleonora församling synes emellertid — vid det förhållande att ofvannämnda förordning den 1 november 1872 hvilat på enahanda grunder som nådiga förordningen angående allmänt ordnande af prästerskapets inkomster den 11 juli 1862 — icke kunna komma till stånd utan Riksdagens medgifvande, likasom ock Riksdagens samtycke erfordras till den afvikelse från de i förordningen den 1 november 1872 gifna bestämmelser, som begränsningen af de nya löneregleringarnas giltighetstid till mindre än de nu föreskrifna femtio åren skulle medföra.

På grund häraf får jag allenast hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att, därest beslut fattas om delning af Hedvig Eleonora församling i Stockholm i två eller flera församlingar med eget prästerskap, löneregleringar för prästerskapet i de nya församlingarna må, med iakttagande af de grunder, som stadgas i nådiga förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872, af Kungl. Maj:t fastställas för tiden till den 1 maj 1925.»

Den med anledning häraf aflåtna propositionen (nr 74) blef af Riksdagen bifallen.

I sitt förberörda utlåtande i den föreliggande frågan om Katarina församlings delning har kammarkollegium utgått därifrån, att Kungl. Maj:t skulle kunna omedelbart till pröfning upptaga frågan om lönereglering för prästerskapet i de föreslagna församlingarna att gälla för återstående delen af nu löpande löneregleringsperiod. Ehuru jag för min egen del är benägen att ansluta mig till denna åsikt, anser jag likväl, att man i detta fall ej bör frångå den praxis, som kommit till användning vid föregående delningar af pastorat i hufvudstaden.

På grund häraf och då jag finner starka skäl tala för bifall till förslaget om Katarina församlings delning redan under nu löpande löneregleringsperiod, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen förklara hinder icke möta för

att, därest beslut fattas om delning af Katarina församling i Stockholm i två eller flera församlingar med eget prästerskap, löneregleringar för prästerskapet i de nya församlingarna må i enlighet med de grunder, som stadgas i nådiga förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872, fastställas för tiden till den 1 maj 1926.

Sedan Riksdagens svar å propositionen ingått, torde det tillåtas mig att ånyo inför Eders Kungl. Maj:t anmäla frågan om fastställelse af Katarina församlings nu underställda kyrkostämmobeslut.

Mot hvad i propositionen föreslagits har utskottet icke något att erinra och hemställer alltså,

att Riksdagen, med bifall till förevarande proposition, må förklara hinder icke möta för att, därest beslut fattas om delning af Katarina församling i Stockholm i två eller flera församlingar med eget prästerskap, lönerogleringar för prästerskapet i de nya församlingarna må i enlighet med de grunder, som stadgas i nådiga förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872, fastställas för tiden till den 1 maj 1926.

Stockholm den 29 april 1912.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.
